

ПОДАТКОВА СИСТЕМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ У КРИЗОВОМУ СТАНІ

УДК 336.748.1:339.747

Яроцька В.А., студентка 2 курсу
Факультету економічної інформатики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

В кризовий для країни час найбільш гостро постає проблема стабілізації економіки. На сьогоднішній день наша країна обрала курс на євроінтеграцію, тому і зобов'язалась поступово здійснювати життєво необхідне реформування держави з метою приведення її у відповідність із загальноприйнятими стандартами Європейського Союзу. Одним із першочергових напрямів є реформування податкової системи України, оскільки вона відіграє важливу роль в економіці країни, особливо в сучасних умовах. Саме стан податкової системи та її недосконалість в Україні обумовлює актуальність обраної теми.

Метою дослідження є визначення основних недоліків та виділення перспектив розвитку податкової системи України в процесі утворення дохідної частини бюджету країни.

На сучасному етапі розвитку економічних відноси вітчизняні інститути оподаткування є не достатньо дієвими, про що свідчить низка фактів: зростаюче невдоволення суб'єктів підприємницької діяльності, рівень тінізації економіки, масштабність корупції на державному та місцевому рівні, значний податковий тиск на платників, складна та довготривала процедура сплати податків тощо.

Про вади податкової системи України йдеться не тільки у численних наукових дослідженнях, а й у висновках урядовців. Зокрема у Державній програмі економічного і соціального розвитку України зазначається, що «нормативно-правова база оподаткування в Україні залишається неоднорідною, а окремі законодавчі норми — недостатньо узгодженими, а інколи й суперечливими. Крім законів, питання оподаткування і досі регулюються декретами Кабінету Міністрів України,

указами Президента України. Внаслідок наявності у законодавчих актах норм непрямой дії значна кількість питань у сфері оподаткування регулюється підзаконними нормативно-правовими актами. Також спостерігається велике податкове навантаження на бізнес, недосконалий порядок адміністрування податків і зборів, розгалужена система пільг, яка призводить до нерівних умов ведення бізнесу, та наявність різноманітних схем мінімізації податкових зобов'язань».

Наразі питання ухилення від сплати податків стоїть досить гостро. Так, лише протягом 2014 року здійснено 3374 перевірки суб'єктів господарювання, викрито 1,7 тис. злочинів про ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах, у тому числі 530 злочинів, де ухилення складає понад 1 млн. гривень. Сума завданих державі збитків по кримінальних справах, закінчених провадженням та направлених до суду з обвинувальним висновком, становить 444,7 млн. грн., з яких відшкодовано державі 175.1 млн. грн. Також виявлено 1,2 тис фактів порушень податкового законодавства шляхом використання легальними платниками податків послуг суб'єктів господарювання з ознаками «фіктивності» та порушено 1,1 тис. кримінальних справ. [5]

Податкова система є запорукою наповнення бюджету країни, достатнього для фінансування соціальних процесів та розвитку в цілому України та регіонів, що не може бути не актуальним на даний період сьогодення.

Ідеальна податкова система не функціонує в жодній країні світу. Не існує моделі ідеальної податкової системи, яка позбавлена будь-яких недоліків. Світовий досвід свідчить, що найоптимальніший рівень сукупного оподаткування знаходиться в межах 30%. Найрозвинутішою у світі є економіка Сполучених Штатів Америки, де сукупний рівень оподаткування не перевищує 33%. У країнах, де він досягає 40% (Німеччина) або 45–50% (Швеція, Фінляндія), починає зростати державний борг, знижується ефективність економіки. Сьогодні країни із високою нормою вилучення доходів змушені трансформувати систему оподаткування, оскільки існуюча система вже вичерпала себе. Податкові реформи, що проводяться у розвинутих європейських країнах,

спрямовані на лібералізацію системи оподаткування з метою запобігання відтоку капіталу [2].

Податки - це одна із форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку. Тому теоретики й практики працюють над тим, аби створити таку податкову систему, яка б забезпечила оптимальне конкурентне середовище для бізнесу, й одночасно була ефективним фіскальним інструментом.

Основними недоліками діючої податкової системи є:

нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження;

перетворення податкової системи у чинник пригнічення економічного зростання та інвестиційної активності, стимулювання ухилення від сплати податків та відтік капіталів за кордон;

велика кількість нормативно-правових актів з питань оподаткування, - більш як 500 нормативно-правових актів, нормами яких повинні володіти та керуватись на практиці як платники податків, так і працівники органів державної податкової служби України[4];

неузгодженості та протиріччя окремих норм податкових законів, їх нестабільності, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків;

неврегульованість правових гарантій для учасників податкових відносин, відсутність прозорих і ефективних механізмів захисту прав платників податків;

проблема подвійного оподаткування; велика кількість малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат, що перевищують доходи бюджету [3].

За результатами аналізу можна зазначити, що основними проблемами України на сьогоднішній день є значне податкове навантаження, складність і непрозорість, заплутані правила адміністрування, а також у певних випадках двозначне трактування прав і обов'язків платників податків. Тому, можна зробити висновок, що

основними завданнями вдосконалення податкової системи в Україні мають бути:

формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань;

підвищення регулюючого потенціалу податкової системи на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій;

забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягаря між платниками податків;

демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування у роботі з платниками та міжнародними партнерами.

Наразі, податкова служба вже досягла певних позитивних зрушень, зокрема в митній політиці та оподаткуванні підакцизних товарів. Державна Податкова Адміністрація розробила Стратегічний план розвитку державної податкової служби України, де сформовані пріоритетні цілі щодо антикорупційної діяльності, скорочення витрат на адміністрування податкової діяльності, переходу до світових цивілізованих норм в оподаткуванні та інших важливих заходів.

Удосконалення податкової системи має відбуватися шляхом поступового зниження податкового тягаря в процесі поетапної податкової реформи.

Вважаючи, що ідеальної податкової системи не існує, податкову систему України необхідно вдосконалити. Для цього необхідно залучити іноземних інвесторів в країну, використавши легкість ведення бізнесу в Україні, дешевизну(проте високу ефективність) робочої сили. Також необхідно жорсткіше боротися з корупцією в нашій країні.

Проте не слід забувати, що процес реформування ефективної податкової системи реалізується поступово і не завжди у вірному напрямі. З плином часу з'являються нові виклики й вимоги щодо функціонування податкової системи в будь-якій країні. Внаслідок чого виникає потреба у врахуванні як вітчизняного, так й іноземного досвіду

можливих шляхів реформування та вироблення нових рішень щодо вирішення зазначеного завдання у відповідних актуальних умовах, що є перспективою подальших досліджень цієї тематики.

Література

1. Панасюк Б. Налоговый кодекс – барометр положения в обществе / Б. Панасюк // Экономика Украины. 2012. – № 12. – С. 12–20.
2. Синельников Б. В., Хорошилова Н. А. Податкова політика як фактор виходу з економічної кризи / Б. В. Синельников, Н. А. Хорошилова // Фінанси України. – 2013. – № 2. – С. 12 – 18.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Данілов О. Д. Податок на додану вартість / О. Д. Данілов. – Київ: Видавничий дім "Компютерпрес". – 2011. – 254 с.

Науковий керівник,
к.е.н.

Остапенко В.М.

Опубліковано в авторській редакції